

بررسی تأثیر عوامل فیزیوگرافی بر تنوع زیستی گونه‌های گیاهی در جنگل‌های زاگرس میانی (مطالعه موردی: غرب ایران، جنگل آموزشی تحقیقی دانشگاه رازی کرمانشاه)

رضا حسین حیدری^۱، آزاده سهرابی‌زاده^۲ و مازیار حیدری^۳

۱ و ۲- استادیار و دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه منابع طبیعی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه رازی کرمانشاه، ایران
۳- استادیار پژوهش، بخش تحقیقات جنگل‌ها و مراتع، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان کردستان، سنندج، ایران.
(نویسنده مسوول: m.haidari@areeo.ac.ir)
تاریخ دریافت: ۹۶/۱۱/۲۲ تاریخ پذیرش: ۹۷/۹/۲۱
صفحه: ۶۶ تا ۷۵

چکیده

برای دستیابی به توسعه گیاهی پایدار و حفاظت از بوم‌سازگان‌های طبیعی، بررسی تأثیر شرایط بوم‌شناختی از جمله عوامل فیزیوگرافی و نقش آن‌ها در تنوع گونه‌ای ضروری است. هدف از این تحقیق بررسی تأثیر عوامل فیزیوگرافی (ارتفاع از سطح دریا و جهت جغرافیایی) بر تنوع زیستی گونه‌های گیاهی در جنگل‌های زاگرس میانی می‌باشد. برای انجام این تحقیق جنگل آموزشی- پژوهشی دانشگاه رازی در حد فاصل شهرستان‌های کرد غرب و سرپل ذهاب استان کرمانشاه انتخاب شد. منطقه مورد مطالعه از نظر ارتفاع از سطح دریا به سه طبقه ارتفاعی کمتر از ۱۰۰۰ متر، ۱۰۰۰ تا ۱۵۰۰ متر و بیشتر از ۱۵۰۰ متر تقسیم گردید. در هر طبقه ارتفاعی و جهت جغرافیایی به ترتیب تعداد ۳۲ و ۴۸ قطعه نمونه دایره‌ای شکل ۱۰۰۰ مترمربعی به شیوه منظم - تصادفی برداشت شد. جهت بررسی لایه درختچه‌ای در هر قطعه نمونه دایره‌ای شکل، یک پلات ۲۵ مترمربعی و جهت بررسی تنوع لایه علفی یک میکرو پلات یک مترمربعی برداشت شد. نتایج نشان داد که بیشترین مقادیر شاخص‌های تنوع زیستی برای لایه درختی، درختچه‌ای و علفی در طبقه ارتفاعی میانی (۱۰۰۰-۱۵۰۰) مشاهده شد و نتایج آزمون تجزیه واریانس تایید کننده معنی‌دار بودن اختلاف میانگین شاخص‌های تنوع زیستی در سه طبقه ارتفاعی مورد پژوهش بوده‌است. نتایج مقایسه تنوع زیستی سه لایه مورد پژوهش (درختی، درختچه‌ای و علفی) در دو دامنه شمالی و جنوبی نشان داد که بیشترین میانگین شاخص‌های تنوع زیستی در لایه درختی و درختچه‌ای در دامنه شمالی و لایه علفی در دامنه جنوبی مشاهده شد و نتایج آزمون تی مستقل نشان‌دهنده معنی‌دار بودن اثر جهت جغرافیایی دامنه بر تنوع زیستی گیاهی در منطقه مورد پژوهش است. بنابراین نتایج کلی پژوهش نشان‌دهنده اثر معنی‌دار پارمترهای فیزیوگرافی (ارتفاع از سطح دریا و شیب) بر تنوع زیستی گیاهی در منطقه مورد پژوهش است.

واژه‌های کلیدی: شاخص‌های تنوع زیستی، قطعه نمونه، طبقه ارتفاعی، میکرو پلات

مقدمه

زاگرس سلسله جبالی است که از شمال غربی به طرف جنوب شرقی کشور کشیده شده است (۱۵). منطقه مورد مطالعه به دلیل شرایط توپوگرافی ویژه، از تنوع زیستی بسیار خوبی برخوردار است. ولی مطالعات تنوع زیستی در این منطقه اندک است (۱۷). هدف اصلی از مدیریت منابع طبیعی حفظ تنوع زیستی در بوم‌سازگان‌های طبیعی است بطوری‌که رویشگاه‌هایی با تنوع زیستی بیشتر، دارای پایداری بوم‌شناختی و حاصل‌خیزی بیشتری بوده بوم‌سازگان‌هایی پایدار و پویا خواهند بود (۲۱). مطالعات تنوع زیستی بنا به ضرورت از نظر محققان داخلی و خارجی دور نمانده است، از جمله این تحقیقات می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

هگازی و همکاران (۸) در تجزیه و تحلیل پوشش گیاهی در امتداد گرادیان ارتفاعی در جنوب غربی عربستان سعودی مطالعاتی در سه محدوده ارتفاعی ۵۰۰-۵۰۰ و ۲۵۰۰-۵۰۰ متر و بیشتر از ۲۵۰۰ متر انجام دادند که نتایج تحقیق نشان‌داد محدوده ارتفاعی ۲۵۰۰-۵۰۰ متر دارای جوامع گیاهی پیوسته بوده و پوشش گیاهی این ارتفاعات به بیشترین غنا همراه با یکنواختی نسبتاً زیادی می‌رسد. کویان و همکاران (۱۹) بیان کردند که وضعیت توپوگرافی در شرق آسیا در ظهور و حضور گونه‌های جدید حایز اهمیت بسیار بوده و عامل افزایش تنوع زیستی آن منطقه در مقایسه با جنوب شرقی آمریکاست.

ویوجینوویک و همکاران (۲۳) ارتفاع از سطح دریا، جهت جغرافیایی و شیب رابه عنوان عوامل موثر بر تنوع ذکر کرده‌اند. جیانگ و همکاران (۱۱) بررسی اثر عوامل توپوگرافی بر تنوع زیستی گیاهی در شرق کوه‌های هلان در چین نشان دادند که با افزایش ارتفاع از سطح دریا غنای گونه‌ای افزایش می‌یابد. تیان و همکاران (۲۲) با اندازه‌گیری شاخص شانون - وینر و یکنواختی جامعه *Pinus massoiana* Lamb در پروژه حفاظت از تنوع زیستی در ناحیه حفاظت شده در یانگتاز چین نشان دادند که تنوع زیستی در لایه علفی دارای بیشترین مقدار بوده است. حسامی (۷)، با بررسی تأثیر عوامل فیزیوگرافی بر تنوع زیستی بخشی از جنگل‌های استان گیلان نشان‌داد تنوع گونه‌ای در شیب‌های شمالی بیشتر است ضمن اینکه عامل ارتفاع از سطح دریا ارتباط معنی‌داری با تنوع گونه‌ای نداشت.

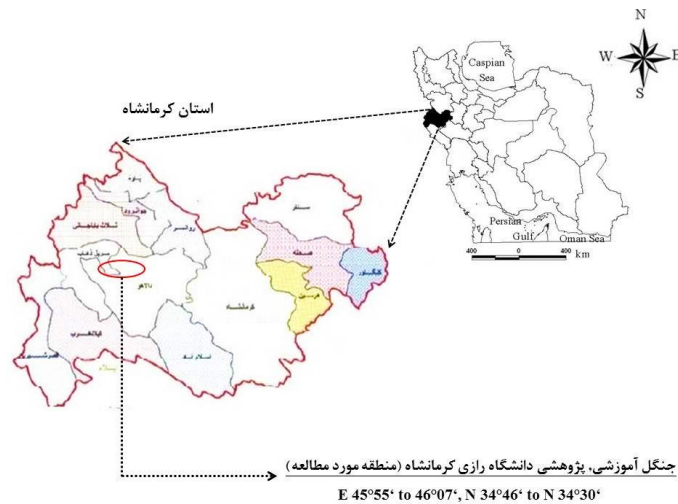
میرزایی و همکاران (۱۷) در تحقیقی به بررسی تنوع گونه‌ای گیاهان علفی در رابطه با عوامل فیزیوگرافیک در بوم‌سازگان‌های جنگلی زاگرس میانی پرداختند و نشان دادند که بیشترین مقادیر غنای گونه‌ای را در ارتفاعات میانی ۲۵۰۰-۵۰۰ متر مشاهده شد و دلیل آن را مساعد بودن شرایط دمایی در طبقه ارتفاعی مذکور دانستند. میرزایی و همکاران (۱۸) در پژوهشی به بررسی و ارزیابی و مقایسه عکس‌العمل تنوع زیستی گونه‌های علفی و چوبی به عوامل

محیطی در جهت‌های مختلف جغرافیایی جنگل‌های زاگرس نشان دادند که گونه‌های چوبی در تمامی دامنه‌ها نسبت به عوامل فیزیکی عکس‌العمل بیشتری نشان می‌دهند. حیدری و همکاران (۱۱) در تحقیقی به ارزیابی تنوع زیستی گیاهان علفی در ارتباط با عوامل فیزیوگرافی در اکوسیستم‌های جنگلی زاگرس میانی منطقه حفاظت شده دالاب پرداختند و نتایج بررسی نشان داد که ارتفاع از سطح دریا بر تنوع و غنای گونه‌های علفی تأثیر معنی‌داری داشته، به طوری که بیشترین تنوع و غنا گونه‌ای در دامنه ارتفاعی کمتر از ۱۶۰۰ متر و کمترین تنوع و غنا گونه‌ای در ارتفاعات بیشتر از ۱۸۰۰ متر مشاهده شد. سایر نتایج این تحقیق نشان داد که جهت دامنه بر تنوع و غنای پوشش علفی اثر معنی‌داری دارد به طوری که جهت جنوبی بالاترین غنا و تنوع گونه‌ای را دارد. حسینی (۹) در تحقیقی نشان داد که ارتفاع از سطح دریا بر تنوع، غنا و یکنواختی گونه‌های اشکوب درختی تأثیر معنی‌دار داشته و طبقات میانی ارتفاعی (۲۱۰۰-۲۰۰۰ متر) بالاترین تنوع و غنای گونه‌ای را دارند. سخاوتی و همکاران (۲۱) در بررسی تأثیر عوامل فیزیوگرافی بر تنوع زیستی جنگل‌های استان کرمانشاه، بیان کردند که با افزایش ارتفاع تنوع گونه‌ای افزایش یافته است. کرمی و همکاران (۱۴) در پژوهشی به بررسی تأثیر ارتفاع از سطح دریا و شیب بر تنوع زیستی گیاهی در قره طاق گیلانغرب پرداختند و نتایج نشان داد که ارتفاع و شیب بر تنوع زیستی و غنای گونه‌ای به طور چشمگیری تأثیر دارد و بیشترین وضعیت تنوع زیستی در ارتفاعات پایین (۱۰۰۰-۱۲۰۰ متر) و شیب‌های کمتر مشاهده شد. جعفری و همکاران (۱۳) در بررسی اثر عوامل فیزیوگرافی روی تنوع گونه‌های گیاهی جنگلهای غرب بجنورد نشان دادند بیشترین و کمترین مقدار شاخص‌های تنوع به ترتیب به طبقه ارتفاعی ۱۶۰۰-۱۴۰۰ متر و ۲۰۰۰-۱۸۰۰ متر تعلق دارد و بیشترین تنوع گونه‌ای در دامنه شرقی و کمترین آن در دامنه شمالی مشاهده شد. عبدالوهاب و همکاران (۲) در پژوهشی به بررسی تأثیر پارامترهای فیزیوگرافی بر پوشش گیاهی در مناطق بیابانی جنوب کویت پرداختند و نتایج نشان داد که در مجموع ۴۶ گونه گیاهی در ۲۳ خانواده در منطقه مورد پژوهش یافت شد. خانواده Poaceae غالباً پوشش گیاهانی در مناطق با حرکت شن و ریگ بوده و گونه‌های خانواده‌های Asteraceae و Chenopodiaceae گونه‌های مناسب قسمت‌های ساحلی تشخیص داده شدند. محمودی و همکاران (۱۶) در پژوهشی به بررسی ارتباط بین ارتفاع از

سطح دریا و جهت دامنه بر تنوع زیستی گیاهان در کوهستان‌های غرب استان کرمانشاه (در گیلانغرب) پرداختند و نتایج نشان داد در منطقه مورد پژوهش ۱۵۸ گونه گیاهی شناسایی شده متعلق به ۱۰۴ جنس و ۲۷ خانواده هستند و بیشترین مقدار شاخص شانون وینر در ارتفاعات پایین (۱۲۰۰-۱۴۰۰ متر از سطح دریا) و دامنه‌های جنوبی مشاهده شد. بنابراین همبستگی منفی بین تنوع گیاهی و غنای گونه با ارتفاع از سطح دریا وجود دارد. بسکوتی و همکاران (۶) در پژوهشی به بررسی تنوع زیستی در تغییرات ارتفاع از سطح دریا در ونیز ایتالیا پرداختند و نتایج نشان داد که ارتفاع از سطح دریا تأثیر معنی‌دار بر پوشش گیاهی ندارد ولی توده‌های کاج تأثیر منفی بر تنوع زیستی گیاهی زیر اشکوب خود دارند. بنابراین نتایج کلی تحقیق نشان داد که تنوع گیاهی به طور مستقیم تحت تأثیر پوشش درختچه‌ای و عوامل اقلیمی است. با توجه به اهمیت بررسی تنوع زیستی در جنگل‌های زاگرس، هدف این تحقیق بررسی تأثیر عوامل فیزیوگرافی (جهت جغرافیایی دامنه و ارتفاع از سطح دریا) بر تنوع زیستی گونه‌های گیاهی (درختی، درختچه‌ای و علفی) در جنگل‌های حد فاصل شهرستان‌های کرد غرب و سرپل ذهاب استان کرمانشاه است.

مواد و روش‌ها منطقه مورد مطالعه

منطقه مورد مطالعه در حد فاصل شهرستان‌های کرد غرب و سرپل ذهاب استان کرمانشاه (غرب ایران) قرار دارد طول جغرافیایی منطقه ۴۵ درجه و ۵۸ دقیقه و ۵۲ ثانیه تا ۴۶ درجه و ۷ دقیقه و ۴۷ ثانیه شرقی و عرض جغرافیایی ۳۴ درجه و ۱۹ دقیقه و ۳۸ ثانیه تا ۳۴ درجه و ۲۴ دقیقه و ۵۰ ثانیه شمالی است (شکل ۱). بر اساس آمار هواشناسی اسلام‌آبادغرب (نزدیک‌ترین ایستگاه) حداقل درجه حرارت ۲۱/۸- و حداکثر ۴۰/۸+ درجه سانتی‌گراد می‌رسد و میزان بارندگی آن بطور متوسط ۴۵۰ میلی‌متر و دارای چهار تا پنج ماه فصل خشک است. پوشش گیاهی منطقه از نظر جوامع جنگلی در جامعه بلوط ایرانی *Quercetu persicum* John Lindley قرار داشته و گونه بلوط ایرانی *Quercus persica* John Lindley گونه غالب جنگل را تشکیل می‌دهد (۱۰).

شکل ۱- موقعیت منطقه مورد مطالعه در ایران و استان کرمانشاه (غرب ایران)
Figure 1. Location of the studied area in Iran and Kermanshah Province (West of Iran)

قطعه نمونه در منطقه مورد مطالعه برداشت گردید. جهت بررسی تنوع زیستی درختچه‌ای در هر قطعه نمونه دایره‌ای یک قطعه نمونه به ابعاد ۵×۵ متر و برای بررسی لایه علفی قطعه نمونه‌ای به ابعاد ۱×۱ متر در نظر گرفته شد (۴). در هر قطعه نمونه تعداد درختان به تفکیک گونه برداشت شد. همچنین در هر پلات لایه درختچه‌ای (۲۵ متر مربعی) و علفی (یک متر مربعی) تعداد درختچه‌ها و گونه‌های گیاهی به تفکیک گونه در فرم‌های آماربرداری ثبت شد. در این پژوهش از شاخص‌های بریلوئین، سیمپسون، شانون-وینر، مارگالوف و منهنیک جهت بررسی وضعیت غنا و تنوع گونه‌ای استفاده شد.

روش تحقیق

جهت بررسی تأثیر ارتفاع از سطح دریا و جهت جغرافیایی بر تنوع زیستی جنگل‌های مورد مطالعه، ارتفاع از سطح دریا منطقه به سه طبقه کمتر از ۱۰۰۰ متر، ۱۰۰۰ تا ۱۵۰۰ متر و بیشتر از ۱۵۰۰ متر تقسیم گردید (۱۲). جهت بررسی تأثیر جهت جغرافیایی، دو جهت اصلی دامنه شمالی و جنوبی انتخاب شد (۱۰). آماربرداری به شیوه منظم- تصادفی با قطعات نمونه دایره‌ای شکل ۱۰ آری (۱۰۰۰ مترمربعی دایره ای) در شبکه آماربرداری با ابعاد ۱۰۰×۱۰۰ متر اجرا شد (۹). در هر طبقه ارتفاع از سطح دریا ۳۲ قطعه نمونه و در هر جهت جغرافیایی تعداد ۴۸ قطعه نمونه برداشت شد و بطور کلی تعداد ۹۶

جدول ۱- شاخص‌های مورد استفاده در این مطالعه

Table 1. Indicators used in this study

شاخص	فرمول
شانون	$H' = \sum_{i=1}^s p_i \ln(p_i)$
سیمپسون	$1 - D = \sum (p_i)^2$
مارگالوف	$M = (S - 1) / \ln(N)$
بریلوئین	$\ln N_i \sum \ln n_i / N$
منهنیک	$S / \sqrt{N}$

فرآوانی هر گونه = pi

S = تعداد کل گونه‌های مورد مطالعه

میانگین شاخص‌های تنوع گونه‌ای در دو طبقه جهت جغرافیایی، از آزمون تی مستقل استفاده شد. آنالیز داده‌ها با نرم افزار PAST، Ecological Methodology و SPSS 20 انجام شد.

مطالعه پوشش گیاهی یک منطقه اساس بررسی‌ها و تحقیقات ظرفیت بوم‌شناختی منطقه از جنبه‌های مختلف می‌باشد ضمن این‌که عامل مؤثری در سنجش و ارزیابی وضعیت کنونی و پیش‌بینی وضعیت آینده منطقه به‌شمار می‌رود که برای اعمال مدیریت صحیح نقش به‌سزایی دارد (۱).

تعیین و برآورد تنوع زیستی گیاهی اغلب در قالب شاخص‌های عددی غنای گونه‌ای تعیین می‌شود (۱۹) بر این اساس با بهره‌گیری از توابع مندرج در جدول ۱، مقدار شاخص‌های تنوع زیستی گیاهی برای هر قطعه نمونه برای گونه‌های درختی، درختچه‌ای و علفی به صورت مجزا محاسبه شد. جهت بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف، و جهت بررسی تأثیر ارتفاع از سطح دریا بر تنوع گونه‌ای در سه لایه درختی، درختچه‌ای و علفی، از آزمون تجزیه واریانس یک طرفه استفاده شد. جهت مقایسه میانگین‌ها از آزمون دانکن استفاده شد. جهت بررسی و مقایسه

نتایج و بحث

نتایج بررسی نشان داد که در منطقه مورد مطالعه چهار گونه درختی و پنج گونه درختچه‌ای وجود دارد (جدول ۲).

جدول ۲- مشخصات گونه‌های درختی و درختچه‌ای منطقه مورد مطالعه

Table 2. Characteristics of tree and shrubs species in the studied area

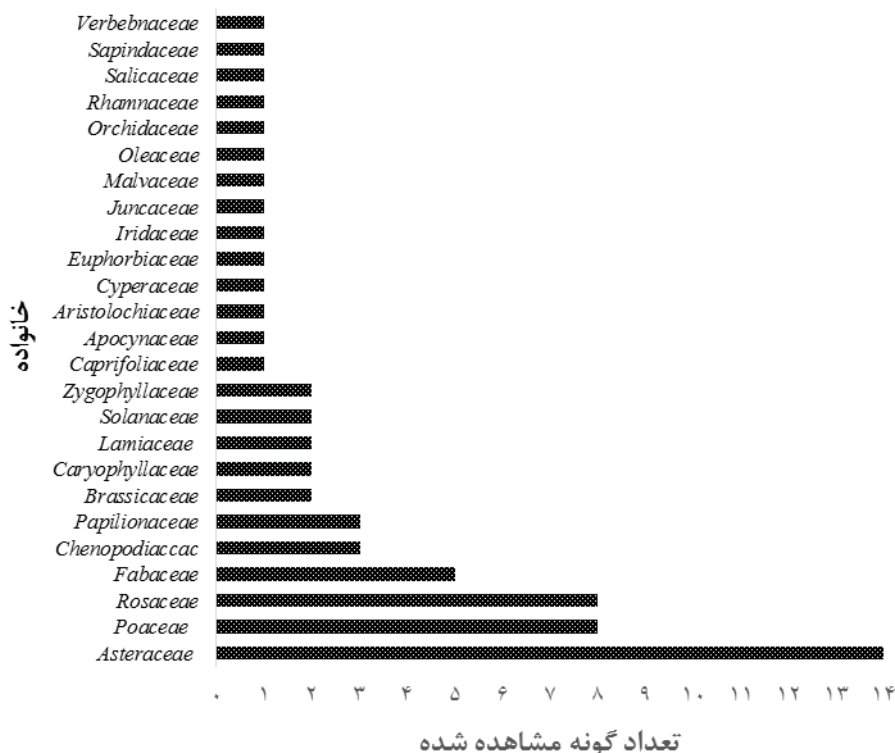
ردیف	اسم فارسی	اسم علمی	خانواده	درختی / درختچه‌ای
۱	بلوط ایرانی	<i>Quercus brantii</i> John Lindley	Fagaceae	درختی
۲	زالزالک	<i>Crataegus aronia</i> Carl Linnaeus	Rosaceae	درختی
۳	مازودار	<i>Quercus infectoria</i> Olivier Chabaud	Fagaceae	درختی
۴	گلابی وحشی	<i>Pyrus glabra</i> Te-tsun Yü	Rosaceae	درختی
۵	بادام کوهی (ارژن)	<i>Amygdalus reuteri</i> David Allardice Webb	Rosaceae	درختچه‌ای
۶	کیکم	<i>A. cinerascens</i> Thomas de Grey, 6th Baron Walsingham	Sapindaceae	درختچه‌ای
۷	پلاخور (شن)	<i>Lonicera nummularifolia</i> J. & sp Carl Linnaeus	Caprifoliaceae	درختچه‌ای
۸	آلبالو وحشی	<i>Prunus cerasus</i>	Rosaceae	درختچه‌ای
۹	راناس (برالیک)	<i>Cerasus microcarpa</i> (C.A.M) Boiss Carl Anton von Meyer	Rosaceae	درختچه‌ای

نتایج نشان داد که در منطقه مورد تحقیق تعداد ۵۶ گونه گیاهی مشاهده شد و در کل خانواده‌های Asteraceae (با ۱۴ گونه)، Poaceae (با هشت گونه) و Rosaceae (با هشت گونه) بیشترین فراوانی را در منطقه مورد مطالعه داشتند (شکل ۲ و جدول ۳).

جدول ۳- مشخصات گونه‌های گیاهی منطقه مورد مطالعه

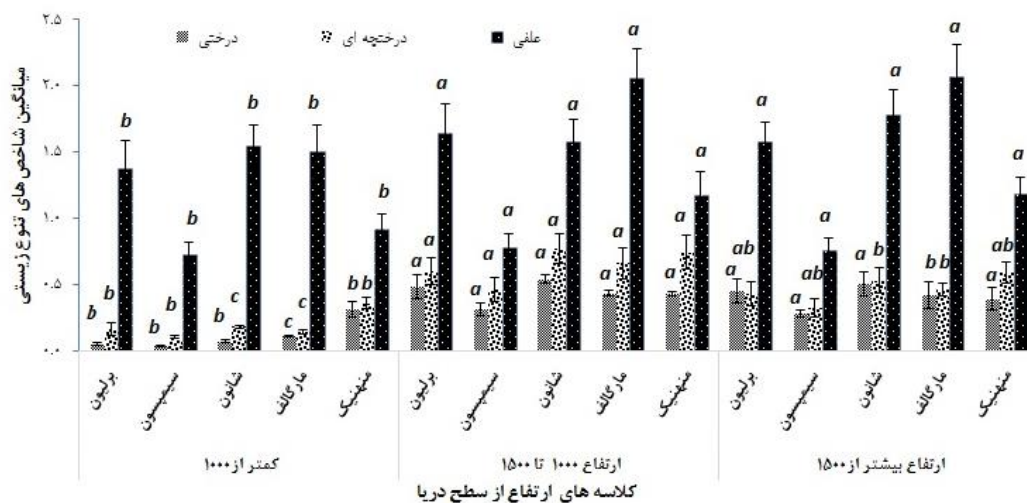
Table 3. Characteristics of plan species the Region under study

ردیف	اسم علمی	خانواده	ردیف	اسم علمی	خانواده
۱	<i>Secale</i> Carl Linnaeus	Poaceae	۲۹	<i>Nerium oleander</i> Carl Linnaeus	Apocynaceae
۲	<i>Noaea mucronata</i>	Chenopodiaceae	۳۰	<i>Aristolochia olivieri</i> Collegno	Aristolochiaceae
۳	<i>Aegilops triuncialis</i> Carl Linnaeus	Poaceae	۳۱	<i>Hirschfeldia incana</i> Carl Linnaeus	Brassicaceae
۴	<i>Bromus danthoniae</i> Carl Linnaeus	Poaceae	۳۲	<i>Isatis raphanifolia</i> Carl Linnaeus	Brassicaceae
۵	<i>Hordeum marinum</i> William Hudson	Poaceae	۳۳	<i>Dianthus orientalis</i> Carl Linnaeus	Caryophyllaceae
۶	<i>Poa bulbosa</i> Carl Linnaeus	Poaceae	۳۴	<i>Silene vivianii</i> Carl Linnaeus	Caryophyllaceae
۷	<i>Hordeum bulbosum</i> Carl Linnaeus	Poaceae	۳۵	<i>Atriplex leucoclada</i> Carl Linnaeus	Chenopodiaceae
۸	<i>Kochia prostrata</i> (L.) A.J.Scott	Gramineae	۳۶	<i>Salsola rigida</i> Carl Linnaeus	Chenopodiaceae
۹	<i>Iris hymenospata</i> Carl Linnaeus	Iridaceae	۳۷	<i>Achillea vermicularis</i> Carl Linnaeus	Asteraceae
۱۰	<i>Salvia kermanshahensis</i> Carl Linnaeus	Lamiaceae	۳۸	<i>Achillea gillettii</i> Carl Linnaeus	Asteraceae
۱۱	<i>Stachys cretica</i> Carl Linnaeus	Lamiaceae	۳۹	<i>Centaurea behen</i> Carl Linnaeus	Asteraceae
۱۲	<i>Artemisia chamaemelifolia</i> Dominique Villars	Asteraceae	۴۰	<i>Centaurea virgate</i> Lamarck	Asteraceae
۱۳	<i>Thymus kotschyanus</i> Carl Linnaeus	Lamiaceae	۴۱	<i>Cousinia kirrindia</i>	Asteraceae
۱۴	<i>Alcea calverti</i>	Malvaceae	۴۲	<i>Cichorium intybus</i> Carl Linnaeus	Asteraceae
۱۵	<i>Ophrys reinholdii</i>	Orchidaceae	۴۳	<i>Gundelia tournefortii</i> Carl Linnaeus	Asteraceae
۱۶	<i>Astragalus bruguieri</i> Pierre Edmond Boissier	Papilionaceae	۴۴	<i>Echinops ecbatanus</i> William Roxburgh	Asteraceae
۱۷	<i>Lathyrus gorgoni</i> Carl Linnaeus	Papilionaceae	۴۵	<i>Echinops haussknechtii</i> Carl Linnaeus	Asteraceae
۱۸	<i>Astragalus gossypinus</i> Carl Linnaeus	Papilionaceae	۴۶	<i>Helianthemum lippii</i> Philip Miller	Asteraceae
۱۹	<i>Hyoscyamus kotschyanus</i> Carl Linnaeus	Solanaceae	۴۷	<i>Heterantherum piliferum</i> Hochst. ex Jaub. & Spach	Asteraceae
۲۰	<i>Hyoscyamus leptocalyx</i> Carl Linnaeus	Solanaceae	۴۸	<i>Senecio vernalis</i> Franz de Paula Adam von Waldstein	Asteraceae
۲۱	<i>Paliurus spina-christi</i> Philip Miller	Rhamnaceae	۴۹	<i>Tragopogon collinus</i> Carl Linnaeus	Compositae
۲۲	<i>Populus euphratica</i> Daniel Oliver	Salicaceae	۵۰	<i>Carex sp.</i> Carl Linnaeus	Cyperaceae
۲۳	<i>Amygdalus Arabica</i> David Allardice Webb	Rosaceae	۵۱	<i>Euphorbia spp.</i> Carl Linnaeus	Euphorbiaceae
۲۴	<i>Amygdalus scoparia</i> David Allardice Webb	Rosaceae	۵۲	<i>Lotus corniculatus</i> Carl Linnaeus	Fabaceae
۲۵	<i>Cotoneaster nummularia</i> Friedrich Kasimir Medikus	Rosaceae	۵۳	<i>Onobrychis saliva</i> Giovanni Antonio Scopoli	Fabaceae
۲۶	<i>Juncus sp</i> Carl Linnaeus	Juncaceae	۵۴	<i>Medicago sativa</i> Carl Linnaeus	Fabaceae
۲۷	<i>Vitex pseudo-negundo</i> Carl Linnaeus	Verbebnaceae	۵۵	<i>Bromus tectorum</i> Carl Linnaeus	Poaceae
۲۸	<i>Peganum harmala</i> Carl Linnaeus	Zygophyllaceae	۵۶	<i>Dapahne mucronata</i> Carl Linnaeus	Oleaceae

شکل ۲- فراوانی تعداد گونه‌های هر خانواده در منطقه مورد تحقیق (در سه لایه درختی، درختچه‌ای و علفی)
Figure 2. Frequency of number of species per family in the studied area (in three layers of tree, shrub and herbaceous)

در لایه درختی، بیشترین مقدار شاخص‌های بریلوئین، سیمپسون، شانون-وینر، مارگالف و منهنیک به ترتیب با مقادیر ۰/۴۸، ۰/۳۱، ۰/۵۴، ۰/۴۳ و ۰/۴۳ در طبقه ارتفاعی ۱۰۰۰ تا ۱۵۰۰ متر از سطح دریا مشاهده شد (شکل ۳).

شکل ۳- مقایسه میانگین شاخص‌های تنوع زیستی در سه طبقه ارتفاع از سطح دریا و لایه های درختی، درختچه‌ای و علفی با استفاده از آزمون دانکن

Figure 3. Mean comparison of biodiversity indices in three classes of altitude above sea level and tree, shrub and herbaceous layers using by Duncan test

درختی، درختچه‌ای و علفی اختلاف معنی‌داری در سطح ۹۹ درصد وجود دارد (جدول ۴).

نتایج آزمون تجزیه واریانس نشان داد که بین میانگین شاخص‌های فوق در طبقه‌های ارتفاع از سطح دریا در لایه

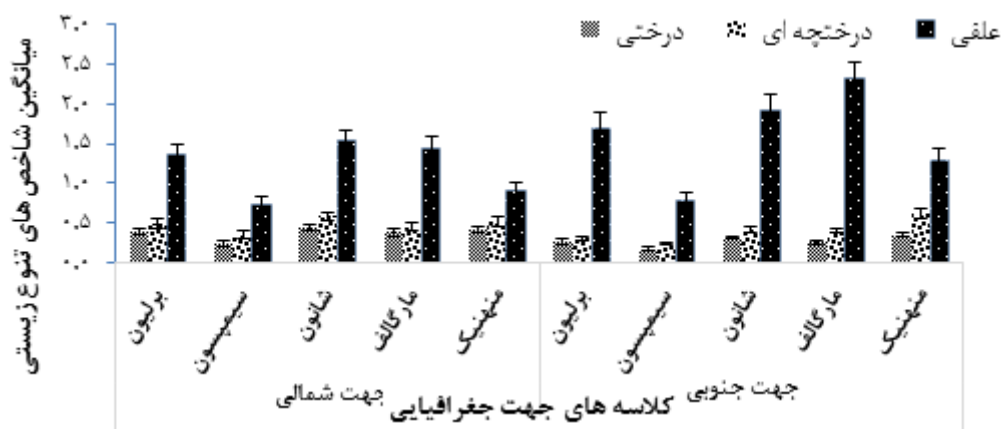
۱۵۰۰ متر از سطح دریا دارای بیشترین مقدار بوده است. نتایج نشان داد که بین شاخص‌های بریلوئین، سیمپسون، شانون، مارگالف و منهنیک در طبقه‌های مختلف ارتفاعی در لایه‌های درختی، درختچه‌ای و علفی تفاوت معنی‌داری (در سطح یک درصد) وجود دارد (جدول ۴).

در لایه‌های درختی، درختچه‌ای و علفی نتایج آزمون دانکن نشان داد که کمترین مقدار تنوع گونه‌ای در طبقه ارتفاعی کمتر از ۱۰۰۰ متر از سطح دریا وجود دارد و همچنین بین میانگین شاخص‌های تنوع گونه‌ای در طبقه ارتفاعی ۱۰۰۰ تا ۱۵۰۰ و بیشتر از ۱۵۰۰ متر، اختلاف معنی‌دار وجود ندارد، ولی مقدار میانگین شاخص‌های تنوع زیستی در طبقه ارتفاعی ۱۰۰۰ تا

جدول ۴- نتایج آزمون تجزیه واریانس جهت بررسی تاثیر ارتفاع از سطح دریا بر تنوع گونه‌ای درختی، درختچه‌ای و علفی
Table 4. Analysis of variance for assessing the effect of altitude from sea level on the species diversity of the tree, shrub and herbaceous species

لايه	شاخص	منبع تغييرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	Sig.
درختی	بریلوئین	بین گروه	۳/۵۷۱	۲	۱/۷۸۵	۴۴/۳۶۹	./...**
		درون گروه	۳/۷۴۲	۹۳	۰/۰۴۰		
	سیمپسون	بین گروه	۱/۵۰۳	۲	۰/۷۵۱	۳۹/۶۹۸	./...**
		درون گروه	۱/۷۶۰	۹۳	۰/۰۱۹		
	شانون	بین گروه	۴/۴۱۱	۲	۲/۲۰۵	۴۳/۸۰۴	./...**
		درون گروه	۴/۶۸۲	۹۳	۰/۰۵۰		
	مارگالف	بین گروه	۲/۱۳۲	۲	۱/۰۶۶	۳۷/۶۴۰	./...**
		درون گروه	۲/۶۳۴	۹۳	۰/۰۲۸		
	منهنیک	بین گروه	۰/۲۱۸	۲	۰/۱۰۹	۹/۲۸۱	./...**
		درون گروه	۱/۰۹۰	۹۳	۰/۰۱۲		
درختچه‌ای	بریلوئین	بین گروه	۳/۱۲۳	۲	۱/۵۶۲	۲۲/۸۱۱	./...**
		درون گروه	۶/۲۹۹	۹۳	۰/۰۶۸		
	سیمپسون	بین گروه	۲/۰۸۳	۲	۱/۰۴۱	۲۸/۳۹۶	./...**
		درون گروه	۳/۴۱۱	۹۳	۰/۰۳۷		
	شانون	بین گروه	۵/۴۲۹	۲	۲/۷۱۴	۲۶/۰۹۰	./...**
		درون گروه	۹/۵۷۳	۹۳	۰/۱۰۴		
	مارگالف	بین گروه	۴/۲۴۱	۲	۲/۱۲۱	۲۴/۶۲۵	./...**
		درون گروه	۷/۹۲۳	۹۳	۰/۰۸۶		
	منهنیک	بین گروه	۲/۳۳۴	۲	۱/۱۶۲	۲۲/۶۳۴	./...**
		درون گروه	۴/۷۲۳	۹۳	۰/۰۵۱		
علفی	بریلوئین	بین گروه	۱/۲۴۶	۲	۰/۶۲۳	۵/۶۲۳	./...**
		درون گروه	۱۰/۳۰۷	۹۳	۰/۱۱۱		
	سیمپسون	بین گروه	۰/۰۷۳	۲	۰/۰۳۶	۴/۶۱۱	./۰۱**
		درون گروه	۰/۷۳۲	۹۳	۰/۰۰۸		
	شانون	بین گروه	۱/۶۵۸	۲	۰/۸۲۹	۶/۱۲۵۶	./۰۰۳**
		درون گروه	۶/۸۲۸	۹۳	۰/۱۳۵		
	مارگالف	بین گروه	۶/۸۲۸	۲	۳/۴۱۴	۶/۲۲۵	./۰۰۳**
		درون گروه	۵۰/۷۶۳	۹۳	۰/۵۶۴		
	منهنیک	بین گروه	۱/۳۸۹	۲	۰/۶۹۵	۶/۲۱۴	./۰۰۳**
		درون گروه	۱۰/۳۹۷	۹۳	۰/۱۱۲		

ns، * و **: عدم معنی‌داری، معنی‌داری در سطح پنج درصد، یک درصد

شکل ۴- مقایسه میانگین شاخص‌های تنوع زیستی در جهات جغرافیایی شمالی و جنوبی در لایه‌های درختی، درختچه‌ای و علفی
Figure 4. Comparison of the average of biodiversity indices in directions of the geographical range northern and southern in the tree, shrub and herbaceous layers

نتایج نشان داد که بین میانگین شاخص‌های تنوع گونه‌ای در دو جهت شمالی و جنوبی در لایه‌های درختی، درختچه‌ای و علفی اختلاف معنی دارد وجود دارد (فقط بین میانگین شاخص بریلوئین در لایه علفی در دو جهت جغرافیایی اختلاف معنی دارد وجود نداشت).

جدول ۵- نتایج آزمون تی مستقل جهت بررسی تأثیر جهت جغرافیایی بر تنوع گونه‌های درختی، درختچه‌ای و علفی
Table 5. Independent T-test results for study of the effect of geographical direction on the species diversity of the tree, shrub and herbaceous species

Sig.	t	Sig.	F	درجه آزادی	شاخص	لایه
۰/۰۵۴ ^{ns}	-۱/۹۵۵	۰/۸۱۸	۰/۵۳	۹۴	بریلوئین	درختی
۰/۰۶۳ ^{ns}	-۱/۸۷۹	۰/۸۶۸	۰/۰۲۸	۹۴	سیمپسون	
۰/۰۴۰*	-۲/۰۷۹	۰/۹۵۹	۰/۰۰۳	۹۴	شانون	
۰/۰۰۴**	-۲/۹۱۷	۰/۶۳۵	۰/۲۳۷	۹۴	مارگالف	
۰/۰۰۵**	-۲/۸۷۶	۰/۵۴۰	۰/۳۷۸	۹۴	منهنیک	
۰/۰۰۳**	-۳/۱۳۴	۰/۰۰۲	۱۰/۳۰۶	۹۴	بریلوئین	درختچه‌ای
۰/۰۰۰**	-۲/۲۱۷	۰/۰۰۰	۲۱/۵۸۳	۹۴	سیمپسون	
۰/۰۰۵*	-۲/۱۴۳	۰/۰۰۰	۲۰/۰۰۶	۹۴	شانون	
۰/۰۴۵ ^{ns}	-۰/۷۵۸	۰/۰۰۰	۲۵/۵۸	۹۴	مارگالف	
۰/۰۴۶*	۲/۰۲۲	۰/۰۰۰	۳۹/۰۳	۹۴	منهنیک	
۰/۰۰۰**	۵/۳۲۸	۰/۱۶	۱/۹۳۱	۹۴	بریلوئین	علفی
۰/۰۰۱**	۳/۴۹۸	۰/۹۴	۰/۰۰۴	۹۴	سیمپسون	
۰/۰۰۰**	۵/۴۷۴	۰/۱۲	۲/۴۳	۹۴	شانون	
۰/۰۰۰**	۶/۷۱۰	۰/۰۰۰	۱۸/۴	۹۴	مارگالف	
۰/۰۰۰**	۶/۰۶۵	۰/۰۱	۶/۲۵	۹۴	منهنیک	

^{ns} * و **: عدم معنی‌داری، معنی‌داری در سطح پنج درصد، یک درصد

طبقه ارتفاعی مذکور دانسته‌اند، کویان و همکاران (۲۰)، ویوجینوو یک و همکاران (۲۳)، حیدری و همکاران (۱۱)، میرزایی و همکاران (۱۸)، کرمی و همکاران (۱۴) و محمودی و همکاران (۱۶) تاکید داشتند ارتفاع از سطح دریا، جهت جغرافیایی و شیب دامنه بر تنوع زیستی تأثیر دارند و تحقیق حاضر نیز تایید کننده اثر معنی‌دار ارتفاع از سطح دریا و جهت دامنه بر تنوع زیستی است و با نتایج تحقیقات اشاره شده در یک راستا است. علت تنوع زیستی بیشتر در دامنه جنوبی را می‌توان در باز بودن تاج درختان و کمتر بودن تاج پوشش درختان منطقه مورد مطالعه در دامنه جنوبی است و نور بیشتری به کف جنگل می‌رسد و شرایط مساعدتری جهت رشد گیاهان علفی به وجود می‌آید و تنوع زیستی در دامنه جنوبی بیشتر است. حسینی (۹) نشان داد که در جنگل‌های هیانان ایلام طبقه ارتفاعی ۲۱۰۰-۲۰۰۰ متر دارای بیشترین تنوع زیستی است و تحقیق حاضر طبقه ارتفاعی ۱۵۰۰-۱۰۰۰ متر دارای بیشترین تنوع زیستی بوده و علت را می‌توان در تفاوت موقعیت جغرافیایی منطقه مورد پژوهش با جنگل‌های استان ایلام دانست. سخاوتی و همکاران (۲۱) نشان دادند که با افزایش ارتفاع از سطح دریا تنوع گونه‌ای افزایش یافته است و با نتایج تحقیق حاضر در یک راستا نیست و به دلیل این که منطقه مورد پژوهش در یک دره واقع شده است و شرایط رویشگاهی به گونه‌ای است که ارتفاعات میانی بیشترین تنوع و ارتفاعات پایین (به دلیل نزدیکی به مناطق مسکونی و تخریب توسط روستائیان) و ارتفاعات بالاتر (به دلیل غنی‌تر بودن جنگل و پوشش علفی مناسب در فصل چرا، بیشتر مورد استفاده دامداران قرار می‌گیرند) تنوع گونه‌ای کمتری نسبت به طبقه ارتفاعی میانی (۱۵۰۰-۱۰۰۰ متر) دارند. نتایج پژوهش نشان داد که تنوع گونه‌ای در لایه

فیزیوگرافی به معنی شکل سطحی یک منطقه است که در برگیرنده پارامترهای جهت جغرافیایی، شیب و ارتفاع از سطح دریا است و تأثیر زیادی بر پراکنش گونه‌های گیاهی دارد (۵،۳). نتایج تحقیق حاضر نشان داد که نه گونه درختی و درختچه‌ای و ۵۶ گونه گیاهی (جدول ۲ و ۳) وجود دارد که از نظر فراوانی بیشترین آن متعلق به خانواده Asteraceae بوده است. شناسایی این گونه‌ها از این لحاظ حایز اهمیت است که در امر حفاظت از تنوع زیستی و انقراض گونه‌های حیاتی به مرور زمان ممکن است تعدادی گونه به دلایل مختلف از محیط حذف شوند. لذا آگاهی از گذشته یک بوم‌سازگان می‌تواند کمک قابل توجهی در تشخیص گونه یا گونه‌های حذف شده، به محققان نماید. در تحقیق حاضر بیشترین و کمترین مقدار میانگین شاخص‌های تنوع زیستی در لایه علفی، درختچه‌ای و درختی به ترتیب در طبقه ارتفاعی ۱۵۰۰-۱۰۰۰ و کمتر از ۱۰۰۰ متر مشاهده شد (شکل ۳) و آزمون تجزیه واریانس یک طرفه تاییدکننده معنی‌دار بودن اختلاف میانگین شاخص‌های تنوع زیستی در سه طبقه ارتفاع از سطح دریا است (جدول ۴) و آزمون دانکن (مقایسه گروهی) نشان داد که بین میانگین شاخص‌های تنوع زیستی در طبقات ارتفاعی ۱۰۰۰ تا ۱۵۰۰ و بیشتر از ۱۵۰۰ متر، اختلاف معنی‌دار وجود نداشت، اما این دو طبقه ارتفاعی با طبقه ارتفاعی ۱۵۰۰-۱۰۰۰ متر اختلاف معنی‌دار داشتند (شکل ۳). بنابراین وضعیت تنوع زیستی در سه لایه مورد پژوهش (درختی، درختچه‌ای و علفی) در طبقه ارتفاعی ۱۵۰۰-۱۰۰۰ متر از سطح دریا بیشتر از دو کلاسه دیگر بوده است و در این رابطه هگازی و همکاران (۸)، میرزایی و همکاران (۱۷) بیان کردند که محدوده ارتفاعی ۲۵۰۰-۵۰۰ متر دارای بیشترین تنوع زیستی است و دلیل آن را مساعد بودن شرایط دمایی در

نمی‌کند و در فصل بهار رطوبت به اندازه کافی در دسترس بوده و دامنه جنوبی انرژی بیشتری از خورشید را دریافت می‌نماید و شرایط مناسب‌تری را خواهد داشت و سبب حضور تعداد بیشتر گیاهان و تنوع زیستی بیشتر این لایه در دامنه جنوبی می‌شود.

هدف اصلی از مدیریت منابع طبیعی حفظ تنوع زیستی در بوم‌سازگان‌های طبیعی است، بطوری که رویشگاه‌هایی با تنوع زیستی بیشتر، دارای پایداری بوم‌شناختی و حاصل‌خیزی بیشتری نسبت به توده‌های با تنوع زیستی کمتر است و بوم‌سازگان‌هایی پایدارتر با پویایی بیشتر خواهد بود، و در یک نتیجه‌گیری کلی می‌توان بیان کرد که عامل فیزیوگرافی (شامل ارتفاع از سطح دریا و جهت جغرافیایی دامنه) بر وضعیت تنوع زیستی درختان، درختچه‌ها و گیاهان در منطقه مورد پژوهش تاثیر داشته است و بیشترین تنوع زیستی در لایه‌های درختی، درختچه‌ای و علفی در کلاسه ارتفاع از سطح دریای ۱۵۰۰-۱۰۰۰ متر از سطح دریا و دامنه شمالی (غیر از لایه علفی، که تنوع بیشتر این لایه در دامنه جنوبی است) مشاهده شد.

درختی و درختچه‌ای در دامنه شمالی بیشتر از دامنه جنوبی بوده است و برعکس در لایه علفی، تنوع گونه‌ای در دامنه جنوبی بیشتر از دامنه شمالی است (شکل ۴) و آزمون تی مستقل نشان‌دهنده اختلاف معنی‌دار بین میانگین شاخص‌های تنوع زیستی در دو دامنه جغرافیایی شمالی و جنوبی (در سه لایه درختی، درختچه‌ای و علفی) است (جدول ۵) و علت را می‌توان تفاوت نیاز آبی درختان و درختچه‌ها نسبت به لایه علفی دانست. زیرا درختان و درختچه‌ها در فصل رویش (اسفند ماه تا آبان‌ماه هر سال) نیازمند آب و رطوبت هستند و مخصوصاً در تابستان رطوبت موجود در خاک در دامنه شمالی بیشتر از دامنه جنوبی بوده و سبب حضور بیشتر درختان و درختچه‌ها در دامنه شمالی می‌شود. در نتیجه تنوع گونه‌ای این دو لایه در دامنه شمالی افزایش می‌یابد (در مقایسه با دامنه جنوبی). برعکس لایه علفی کف جنگل در فصل نیازمند رطوبت (فصل بهار) بارندگی به اندازه کافی دریافت می‌نماید و رطوبت خاک نیز متناسب با نیاز گیاهان موجود است و تفاوت جهت جغرافیایی دامنه و انرژی دریافتی از خورشید به‌عنوان محدودکننده برای حضور گیاهان عمل

منابع

1. Abasi, S., B. Pilehvar and S.M. Hosseini. 2014. Study of plant biodiversity in Oshteranko protected area of Lorestan. Journal of Environmental Science and Technology, 16(3): 155-164 (In Persian).
2. Abd El-Wahab, R.H., A.R. Al-Rashed and A. Al-Dousari. 2018. Influences of Physiographic Factors, Vegetation Patterns and Human Impacts on Aeolian Landforms in Arid Environment. Arid Ecosystems, 8(2): 97-110.
3. Abdollahi, J., H. Naderi, A. Khavaninzadeh and M.S. Mahinifar. 2015. The relation between vegetation diversity and some of environmentally variables in Nodoushan steppe rangelands, Yazd. Journal of Range and Desert Research Iran, 22(2): 251-265.
4. Asri, U. 2006. Ecology of Vegetation Coverings. Payam Noor Publications. 209 pp (In Persian).
5. Barnes, B.V., D.R. Zak, S.R. Denton and S.H. Spurr. 1998. Forest Ecology. 4th edn., John Wiley and Sons Inc., ISBN: 13: 978-0471308225773 pp
6. Boscutti, F., V. Casolo, P. Beraldo, E. Braidot, M. Zancani and C. Rixen. 2018. Shrub growth and plant diversity along an elevation gradient: Evidence of indirect effects of climate on alpine ecosystems. PLoS ONE 13(4): e0196653.
7. Hashemi, S.A. 2010. Evaluation plant species diversity and physiographical factors in natural broad leaf forest. American Journal of Environmental Sciences, 6(1): 20-25.
8. Hegazy, A.K., M.A. El-Demedesh and H.A. Hosni. 1998. Vegetation, species diversity and floristic relations along an altitudinal gradient in south- west Saudi Arabi. Journal of Arid Environment, 3: 3-13.
9. Hosseini, A. 2016. Study effect of altitude gradient in diversity of tree species in oak forests (Heian Ilam). Iran's Natural Ecosystems, 7(1): 1-8 (In Persian).
10. Heidari, R.H. 2006. Study different inventory methods in Zagros forest (case study: Sorkhe Dizheh Rejion in Kermanshah). PhD Thesis in forestry science, University of Tehran, 112 pp (In Persian).
11. Heidari, M., S. Attar Roshan and Kh. Hatam. 2010. The evaluation of herb Layer biodiversity in relation to physiographical factors in south of Zagros forest ecosystem (case study: Dalab protected area). Journal of Renewable Natural Resources, 1(2): 28-42.
12. Jiang, Y., M. Kang, Y. Zhu and G. Ku. 2007. Plant biodiversity patterns on Helan Mountain, China. Acta Oecologica, 32: 125-133.
13. Jafari, J., M. Tabari, K. Kouchaksaraei, S.M. Hoseini and Y. Kooch. 2016. Effect of physiographical factors on plant species diversity in forests of west Bodjourn. Journal of Wood & Forest Science and Technology, 22(4): 2016 (In Persian).
14. Karami, R., H.R. Mehrabi and A. Ariapoor. 2015. The Effect of Altitude and Slope in the Species Diversity of Herbaceous Plants (Case Study: Watershed Miandar Qarootag – Gilangharb). Journal of Applied Environmental and Biological Sciences, 5(7): 197-204.
15. Khanhasani, M., Kh. Sagheb-Talebi, R. Akhavan and Zh. Vardanyan. 2015. The effect of environmental factors on distribution of three oak species (*Quercus brantii* Lindl., *Quercus libani* Oliv. and *Quercus infectoria* Oliv.) in northern Zagros forests. Iranian Journal of Forest and Poplar Research, 23(3): 549-561 (In Persian).

16. Mahmoudi, S., M. Khoramivafa and M. Hadidi. 2018. Investigation of the relationship between altitude and aspect with plant diversity: A case study from Nawa mountain ecosystem in Zagros, Iran. *Journal of Rangeland Science*, 8(2): 129-142.
17. Mirzaei, J., M. Akbarinia, S.M. Hosseini, H. Sohrabi and Hosseinzade. 2007. Biodiversity of herbaceous species in related to physiographic factors in forest ecosystems in central Zagros, Iranian *Biology Journal*, 20(4): 375-382 (In Persian).
18. Mirzaei, J., M. Akbarinia, S.M. Hosseini and M. Kohzadi. 2008. Biodiversity comparison of woody and ground vegetation species in relation to environmental factors in different aspects of zagros forest. *Environmental Sciences*, 5(3): 85-94 (In Persian).
19. Qian, H., R.E. Ricklefs and P.S. White. 2005. Beta diversity of angiosperms in temperate floras of eastern asia and eastern north america. *Ecology Letters*, 8: 15-22.
20. Smith, F. 1996. Biological diversity, ecosystem stability and economic development *Journal of Ecological Economics*, 16: 191-203.
21. Sekhavati, N., M. Akbarinia, H. Zanganeh and J. Mirzaee. 2016. Effect of topography on diversity of site in the forests of Kermanshah province. *Forest and Rangeland*, 97: 24-33(In Persian).
22. Tian, Z., W. Chenb, C. Zhaob, Y. Chenc and B. Zheng. 2007. Plant biodiversity and its conservation strategy in the inundation and resettlement districts of the Yangtze Three Gorges. China. *Acta Oecologica Sinica*, 27: 3110-3118.
23. Vujnovic, K., R.W. Wein and M.R.T. Dale. 2002. Predicting plant species diversity in response to disturbance magnitude in grassland remnants of central Alberta. *Canadian Journal of Botany*, 80: 504-511.
24. Vaseghi, P., H. Ejtehadi and H. Zahedii pour. 2011. Plant Species Diversity in Relation to Elevation and Aspect: A case study in Kalat Highlands of Gonabad, Khorasan Razavi. *Materials & Energy*, 9 (3): 547-558.

Effect of Physiographic Factors on Plant Biodiversity in the Central Zagros Forests (Case Study: Educational Forest of Razi University of Kermanshah)

Reza Hossaein Haidari¹, Azadeh Sohrabi Zadeh² and Maziar Haidari³

---

1 and 2- Assistant Professor and Graduate MS.C ,Department of Forestry, University of Razi, Kermanshah, Iran
3- Assistant Professor, Forests and Rangelands Research Department, Kurdistan Agricultural and Natural Resources Research and Education Center, AREEO, Sanandaj, Iran, (Corresponding Author: m.haidari@areeo.ac.ir)
Received: February 11, 2018   Accepted: December 12, 2018

Abstract

Ecological condition including physiographic factors have impact on plant species diversity. Therefore it is necessary to investigate at the ecological condition in order to achieve sustainable development and natural ecosystem conservation. The present study aims to investigate the effect of physiographic factors (altitude and geographic directions) on the biological diversity of plant species in the middle Zagros forests. The investigation was conducted in Research and Education Forest at Razi university located in between the west cities of Kerend Gharb and Sarpole Zahab, in Kermanshah province. The studied area was divided into three elevation classes including less than 1000 m, 1000 to 1500 m and more than 1500 m asl. In each class of elevation and direction, respectively 32 and 48 plots of circular shapes of 1000 square meters in random-systematics were taken. In order to study the shrub layer in each circular sample plot, a plot of 25 m² and a microplate of one square meter to study the herbaceous diversity were taken. The results showed that the highest values of diversity indices for tree, shrub and herbaceous cover in altitudes from (1500-1000) were observed and ANOVA test showed significant differences between diversity index in three elevation classes. The results of comparing biodiversity index in two main aspects showed that in trees and shrubs layer maximum of diversity index observed in the northern slopes, but for herbaceous layer, maximum of diversity index showed in southern slopes and T-test showed significant differences of biodiversity index in two aspects. Overall results showed that the physiographical parameter (Elevation and aspect) are a significant effect on diversity condition.

Keywords: Biodiversity Indices, Elevation Class, Micro-Plots, Plot